

ЕКОНОМІЧНА КОНЦЕПЦІЯ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ
АГРОПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄДНАНЬ УКРАЇНИ

У статті представлено економічну концепцію агропромислових об'єднань, визначається перспектива сировинної бази в Україні, запропонована відповідна методика відродження.

Ключові слова: агропромислові об'єднання, економічна обґрунтованість, сировинний комплекс.

In the article economic conception of agro industrial associations is presented, the perspective of Ukrainian raw materials base is determined, also adequate methodology of revival have been offered in the article.

Keywords: agro industrial associations, economic validity, raw material complex.

Вступ. Оцінка стану, виявлені тенденції розвитку сировинного комплексу України вказують на нагальну необхідність розробки наукових основ і конкретних пропозицій щодо шляхів формування механізму державного регулювання розвитку сировинного комплексу, адекватних сучасним умовам відкритої глобалізованої економіки. Зокрема, потребують вирішення актуальні проблеми:

- удосконалення структури, механізму та форм державного регулювання розвитку виробництва, з розробкою нових концептуальних ідей та елементів механізму, методів державного регулювання та його функцій, механізму інноваційного спрямування розвитку сировинного комплексу;

- розробки інструментів державного регулювання господарських процесів і вирішення проблем сировинного комплексу, удосконалення інституційного забезпечення розвитку, формування підсистеми інноваційного розвитку;

- удосконалення системи планування і прогнозування розвитку сировинного комплексу в ринкових умовах господарювання, обґрунтування методів стратегічного планування;

- вивчення і застосування кращого досвіду програмно-цільового керування економікою, забезпечення спрямованості і ефективності державного втручання в економічні процеси, формування кон-

цепцій і стратегій розвитку вітчизняного сировинного комплексу та ресурсного забезпечення їх реалізації.

У науковій концепції Т. Головченко запропоновано алгоритм забезпечення малих вівнопереробних підприємств сировиною з розрахунку кількості фермерських господарств із вирощування овець, необхідних для завантаження їх виробничих потужностей [1, с. 8].

Реалізація методики механізму інтеграційних формувань із впровадженням інноваційних технологій здійснюватиметься за розробленим алгоритмом агропромислового об'єднання. Запропонований алгоритм створення агропромислового інтеграційного об'єднання дозволяє вживати заходів, щоб виправити не тільки те становище, що є у галузі вівчарства, а також забезпечити роботою малі підприємства із первинної обробки вовни. За розробленим у роботі алгоритмом можна розрахувати об'єм виробництва митої вовни з урахуванням різних інноваційних технологій у порівнянні з традиційною, кількість фермерських господарств і малих підприємств, які забезпечать розраховані і проаналізовані об'єми виробництва.

Власні внутрішні потреби України в митій вовні визначено виходячи із санітарно-гігієнічних норм – 0,2 кг на душу населення, або 9302 т митої вовни на рік (табл. 1).

Таблиця 1

Оціно - кількісні показники інтеграційного агропромислового об'єднання з виробництва та первинної обробки вовни

Найменування показника	Формула розрахунку	Визначення складових розрахунку
Кількість овець, необхідних для забезпечення потреб України у митій вовні (O_k)	$O_k = \Pi \times K_n / H_c$	O_k – кількість овець, необхідних для забезпечення потреб України в митій вовні; Π – розрахована кількість митої вовни відповідно до санітарно-гігієнічних норм; H_c – середній настриг немитої вовни з однієї вівці на рік з урахуванням відходів, кг; K_n – коефіцієнт якості вовни.
Кількість фермерських господарств, необхідних для забезпечення безперервної роботи інноваційної установки з миття вовни (Γ_ϕ)	$\Gamma_\phi = (O_k / C_k) K_3$	C_k – середня кількість овець в одному фермерському господарстві, голів; K_3 – коефіцієнт зниження, який враховує падіж овець.

Продовження таблиці 1

Кількість митої вовни на рік за інноваційною технологією на одному апараті (B_i)	$B_i = T_i \times K_b \times K_r$	B_i – об'єм митої вовни в рік (річна потужність установки), кг; T_i – продуктивність митої вовни за інноваційною технологією на одному миючому апараті, кг за рік; K_r – кількість робочих годин за рік; K_b – коефіцієнт забруднень немитої вовни.
--	-----------------------------------	---

На основі алгоритму формування оптимального агропромислового інтеграційного об'єднання і використовуючи авторські методи розрахунку Т. Головченко встановлена кількість овець, необхідна

для забезпечення потреб регіонів України в митій вовні. У табл. 2. представлено проектний розподіл кількості малих підприємств первинної обробки вовни між областями півдня України.

Таблиця 2

Проектний розподіл малих підприємств первинної обробки вовни між областями Південного регіону

Області	Обсяг виробництва вовни, т	Питома вага, %	Розрахункова кількість малих підприємств первинної обробки		
			тонкої вовни	грубої вовни	вовни усередненого типу
АР Крим	904	34,74	7	6	7
Миколаївська і Запорізька області	161	6,19	2	2	2
Одеська область	1372	52,73	8	7	8
Херсонська область	165	6,34	8	7	7
Разом південний регіон	2602	100	25	22	24

Пропорційне моделювання функціонування фермерських господарств для забезпечення сирови-

ною розрахункової кількості малих підприємств з мийки вовни наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Проектний розподіл вівчарських фермерських господарств за регіонами України

Показники		Південний регіон	Західний регіон	Східний регіон	Центральний та Північний регіони	Усього
Фермерські господарства на 10 000 голів	од.	20	4	2	2	28
	%	0,7	0,14	0,07	0,07	0,98
	гол.	251405	53872	28732	25141	359150
Фермерські господарства на 3000 голів	од.	418	90	48	42	598
	%	14,26	3,07	1,64	1,43	20,4
	гол.	1634135	350172	186758	163414	2334479
Фермерські господарства на 300 голів	од.	1612	345	184	161	2302
	%	55,06	11,78	6,28	5,50	78,62
	гол.	628514	134682	71830	62851	897877
Разом	од.	2050	439	234	205	2928
	%	70,02	14,99	7,99	7,00	100
	гол.	2514054	538726	287320	251406	3591506

У 1990 році було вироблено 29,8 тис. т вовни. Тож внутрішні потреби у обсязі 9,3 тис. т, хоча й перевищують обсяги 2008 року у 2,5 рази, у 3,2 рази менші фактично досягнутих обсягів 1990 року. Ці дані вказують на експортний потенціал вітчизняного вівчарства. Результати моніторингу Програми з підготовки промислових підприємств до роботи в умовах членства України в системі ГАТТ/СОТ на 1999-2005 роки [2] й оптимістичні, але достатньо обґрунтовані висновки Є. Осики і В. П'ятницького [3] вказують, що вступ до СОТ відкриває можливості для зростання обсягів експорту товарів на десятки, а в подальшому – на сотні

мільйонів доларів США. Це свідчить про користь відродження вітчизняного вівчарства й вовняної сировинної бази України.

Проведене дослідження сировинного комплексу України дозволило оцінити сучасний економічний стан, виявити деякі тенденції його розвитку і обґрунтувати доцільність вжиття окремих заходів, що можуть вплинути на покращення стану і прискорення подальшого розвитку. Зокрема:

1. Виявлено помітне зниження ролі багатогалузевого комплексу легкої промисловості в економіці України. Зниження його частки в обсягах промислового виробництва більше, ніж у 6 разів і

надходженнях до бюджету більше, ніж у 26 разів відбувається на тлі підвищення ролі легкої промисловості розвинутих країн і низки країн, що розвиваються, де ця галузь зайняла провідне місце серед усіх галузей національного господарського комплексу.

2. Текстильна промисловість України як провідна галузь багатогалузевого комплексу легкої промисловості у 1990-2010 роках значно втратила свої економічні позиції проти рівня, досягнутого у попередні десятиліття. Поглиблений аналіз проблем, із якими поєднувалася галузь за останні 7 років, засвідчив, що більшість із них стосуються недоліків у державному регулюванні її розвитку. Регулюючі дії державних органів управління до цього часу направляються на ліквідацію, в основному, поточних проблем й так званих «проблем росту». Водночас не вживається заходів стратегічного характеру, які викликаються вимогами відкритої економіки ринкового характеру.

3. Встановлено, що однією з головних причин негараздів у текстильній промисловості є занепад, економічна стагнація у сировинному комплексі, які продовжуються і в поточний час. Текстильна промисловість майже втратила джерела вітчизняної сировини і опинилася у стратегічній, фінансовій залежності від зарубіжних джерел. Відтак можливо говорити в цілому й про стратегічну сировинну залежність України у сфері текстильного виробництва від зарубіжних компаній.

4. Ретроспективний аналіз діяльності сировинних галузей вітчизняної текстильної промисловості засвідчує, що наявні природні та інші ресурси розвитку використовуються ними далеко не в повній мірі. Функціонують загальні для всього ланцюга «виращування – переробка – виготовлення текстилю – посередник – споживач» причини: зниження попиту і порушення усталених виробничо-коопераційних, партнерських зв'язків. Водночас, у сільськогосподарській і переробній сферах з'явилися суттєві проблеми з якістю сировини, ефективністю виробництва, які не вирішувалися протягом останніх 20-ти років і що призвело до зниження конкурентоспроможності вітчизняної сировини, підприємств і галузей, що займаються її вирощуванням і переробкою. Підприємства виявилися не готовими до роботи в умовах відкритої, глобалізованої економіки з високим рівнем конкуренції. Сировинний комплекс виявився не готовим забезпечувати підвищені вимоги текстильного виробництва до якості сировини, викликані новими світовими тенденціями у асортиментному, технологічному розвитку текстильної промисловості.

5. Основним видом рослинної сировини, що споживається вітчизняною текстильною промисловістю, є бавовна. Практично повна залежність країни від її імпорту може бути зменшена більш ніж удвічі за рахунок застосування відпрацьованих в попередні роки у наукових закладах, на підприємствах країни технологій катонізації лляного волокна, модифікації волокон.

6. Традиційне для України льонарство зазнало у 1990-2010 роках найбільших втрат. Ця стратегічна для господарського комплексу країни галузь, включаючи й переробку, має можливості для відродження, посісти чільне місце серед галузей у льоносіючих регіонах за умови науково-технічного оновлення і державної економічної підтримки. Необхідно використати тенденцію до підвищення попиту на вироби з льону на світовому ринку. Значні перспективи для оновлення галузі відкриваються з розширенням виробництва льону олійного, у тому числі для текстильної і целюлозопаперової галузей.

7. Державної підтримки потребує і виробництво вовни. Особливої уваги вимагають питання обґрунтованості цінової політики у вівчарстві. Відсталість у сфері первинної переробки вовни пов'язана з ліквідацією підприємств з первинної переробки вовни і застарілими технологіями мийки вовни на тих, що ще працюють. Науковцями країни розроблено пропозиції, які можуть допомогти підприємствам, вівчарським господарствам здійснити прорив у цьому напрямку, зокрема, проектами організації малих вовномиючих підприємств, заснованих на ресурсозберігаючих та економічно безпечних технологіях мийки вовни із застосуванням органічних розчинників.

8. Вступ України до СОТ не тільки відкриває широкі двері до світового ринку, але й водночас призведе до загострення проблем, пов'язаних із насиченням внутрішнього ринку. Тож вітчизняним сільськогосподарським, переробним, текстильним підприємствам необхідно негайно проводити підготовчу роботу з забезпечення та оцінювання відповідності вимогам міжнародних і європейських стандартів у сфері своєї діяльності, глобальним підходам до технічного регулювання тощо. Значна на сьогоднішньому етапі і роль держави, особливо у питаннях гармонізації національних стандартів і на вироби текстильної промисловості із міжнародними та європейськими, захисту внутрішнього ринку.

9. Аналіз сучасного стану сировинного комплексу засвідчує, що у нього є потенціал для свого подальшого розвитку. Є для цього й придатні виробничі, технічні, людські ресурси. Накопичено необхідний науковий потенціал у науково-дослідних установах, вищих навчальних закладах, які спеціалізуються у цій сфері економіки країни. Проблема полягає, перш за все, у відсутності інноваційної спрямованості діяльності виробничих ланок сировинного комплексу, відсутності мотивів і стимулів для швидкого оновлення виробництва, забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

10. Проведені розрахунки засвідчують, що повне використання внутрішнього потенціалу галузей сировинного комплексу текстильної промисловості, помножене на дієву державну нормативно-законодавчу і економічну підтримку, може забезпечити вітчизняну текстильну промисловість обсягами місцевої сировини, необхідними для

виробництва тканин, яке до 2020 року за асортиментом, кількісними і якісними показниками відповідатиме міжнародним санітарним та іншим нормам забезпеченості населення текстильними виробами.

Висновки. Особливої уваги науковців і менеджерів потребують питання:

- розробки пріоритетних напрямів відродження вітчизняної сировинної бази, цілей і функцій, галузевої політики пріоритетного розвитку;
- визначення організаційних аспектів державного регулювання сировинного комплексу, у тому числі формування мотивів інтеграційних

процесів в економіці галузей сировинного комплексу, кластерної політики регулювання економіки, особливостей інтеграційних процесів у сировинному комплексі та оцінки їх ефективності;

- аналізу і удосконалення інфраструктурної підтримки сировинного комплексу, створення нових її суб'єктів: агротехнологічних парків, інноваційних кластерів, наукових парків тощо;

- кредитно-фінансової підтримки виробництва текстильної сировини економічними методами державного регулювання, державної підтримки в умовах СОТ та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Головченко Т.М. Формування організаційно-економічного механізму розвитку виробництва та первинної обробки вовни: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Т.М. Головченко. – Сімферополь, 2010. – 20 с.
2. Моніторинг виконання Програми з підготовки промислових підприємств до роботи в умовах членства України в системі ГАТТ СОТ на 1999-2005 роки. – Вип. 9. – К.: АТ «Укрірмаш», 2001. – 50 с.
3. Осика С.Г. Світова організація торгівлі / С.Г. Осика, В.Т. П'ятницький. – К.: «КТС», 2005. – 514 с.
4. North V. Institutions "Journal of Economic Perspectives". – Vol. 5. – № 1. – Winter. – 1991. – 109 p.
5. Sloan F.R.W. Part 1. Linen: old as the hour // Journal of Society of Dyers and Colourists. – 1997. - № 113. – P. 46-47.
6. Sloan F.R.W. Part 2. Linen: old as the hour // Journal of Society of Dyers and Colourists. – 1997. - № 113. – P. 82-83.
7. Veblen T. The Place of Science in Modern Civilization and Other Essays / T. Veblen. M.Y., "Huebsch", 1919. – 37 p.
8. Wendell L. French and Cecil H. Beel, Jr., Organization development, 2d ed., Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J., 1978.

УДК 005.337:664.8.013

СУЛЕВСЬКИЙ В.В., асистент

Одеська національна академія харчових технологій

ВИКОРИСТАННЯ МАТРИЦІ «ВАРТІСТЬ – ПРИБУТКОВІСТЬ» ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПЛОДООВОЧЕВОЇ КОНСЕРВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуті основні показники ефективності діяльності підприємства, що базуються на концепції економічного прибутку, та шляхи підвищення вартості підприємства за допомогою матричних моделей. Важливою особливістю є використання моделі економічного прибутку для цілей управління. На основі запропонованої методики визначено стан підприємств консервної промисловості України і вироблені напрямки підвищення вартості.

Ключові слова: вартість бізнесу, економічний прибуток, ринкова додана вартість.

The article covers the key performance indicators of business, which are based on the concept of economic profit, and ways to increase enterprise value by using matrix models. An important feature is the use of economic profit model for management purposes. The state of the canning industry enterprises of Ukraine is characterized and the ways of increase value on the basis of the proposed method developed.

Keywords: enterprise value, economic profit, market value added.